

Героїзм і трагедія нашої історії

(День пам'яті полеглих у бою під Крутами)

29 січня 100 років тому відбувся бій під Крутами, в якому українські студенти пожертвували своїм життям, аби спинити армію більшовиків при наступі на Київ. Цей приклад самопожертви молоді багато в чому нагадує подвиг Небесної Сотні та "кіборгів".

Бій українських вояків проти більшовицької армії на станції Крути затримав ворога на чотири дні. Таким чином добровольці утримали столицю на час, необхідний для укладання Брест-Литовського миру, який означав міжнародне визнання української незалежності. Минуло сто років, а ми знову змушені обороняти власну незалежність ціною людських жертв.

Утворення Української Народної Республіки (III-й Універсал 20.11.1917) та проголошення її незалежності (IV-й Універсал 22.01.1918) створили шанс для національно-визвольних змагань та відновлення втраченої державності. Однак умови були вкрай несприятливі: викликана війною розруха та хаос сприяли поширенню облудних більшовицьких ідей серед значної частини населення. Мали місце серйозні прорахунки керівництва молодого держави у сфері військового будівництва. Але головною загрозою була політика Радянської Росії, яка не могла змиритися з існуванням самостійної України.

На початку січня 1918 року більшовики встановили контроль у Харківській, Катеринославській, Полтавській губерніях та розгорнули наступ на Київ. Наступ більшовицькі війська вели двома групами: одна вздовж залізниці Харків-Полтава-Київ, друга – у напрямі Курськ-Бахмач-Київ.

Центральна Рада Української Народної Республіки (УНР) у своєму підпорядкуванні мала окремі частини колишньої російської армії, що були українізовані, а також сформовані із добровольців підрозділи, серед яких варто назвати курінь Січових стрільців на чолі з Євгеном Коновальцем, загони вільного козацтва та сформований Симоном Петлюрою Гайдамацький Кіш Слобідської України. Саме добровольці і стали опорою Центральної Ради.

24–27 січня 1918 року запеклі бої розгорнулись за станцію Бахмач. Оборона цього міста є однією з героїчних і маловідомих сторінок в історії визвольної боротьби українського народу.

Українські війська змушені були залишити Бахмач і відступити до станції Крути. На підкріплення українських частин в Крути було направлено студентів та гімназистів. Переважна більшість студентів не мала достатньої військової підготовки, вони були погано озброєні. Загалом, за різними підрахунками, у Крутах 29 січня 1918 року перебувало від 420 до 520 українських вояків і юнаків, студентів, до яких приєдналося ще десь до 80 добровольців з підрозділів місцевого Вільного козацтва із Ніжина. Вони мали на озброєнні до 16 кулеметів та одну гармату на залізничній платформі.

Впродовж усього дня вони вели бій за станцію з більшовицькими військами загальною чисельністю (за твердженням більшості джерел) понад 3000 осіб, в їх числі 400 балтійських матросів. Усі добре озброєні і з артилерією.

Після запеклого багатогодинного бою, користуючись приємком, українські війська організовано відступили зі станції Крути до своїх ешелонів. 27 студентів та гімназистів, які знаходилися у резерві, під час відступу потрапили у полон. І наступного дня ці 27 героїв були розстріляні, або замордовані. Помирали хлопці під слова "Ще не вмерла України...". Згодом їх поховали на Аскольдовій могилі у Києві.

На сьогодні відомі прізвища 20 з них. Це студенти Народного університету Олександр Шерстюк, Ісидор Пурик, Борозенко-Конончук, Головашук, Чижов, Сірик, Омельченко (сотник); студенти університету Св. Володимира Олександр Попович, Володимир Шульгин, Микола Лизогуб, Божко-Божинський, Дмитренко, Андрій; гімназисти 2-ї Кирило-Мефодіївської гімназії Андрій Соколовський, Євген Тернавський, Володимир Гнаткевич (з 6-го класу), Григорій Піпський (галичанин), Іван Сорокевич (з 7-го класу), Павло Кольченко (прапорщик), Микола Ганкевич (з 8-го класу).

Крути стали легендою, символом героїзму і жертвності молодого покоління у боротьбі за незалежну Україну.

Осип Твердовський,
учасник бою під Крутами.

Григорій Піпський,
загинув у бою під Крутами.

Сотник Федір Тимченко
учасник бою під Крутами

Аверкій Гончаренко,
командуючий босом під Крутами.

Микола Корпан
загинув у бою під Крутами

Ігор Лоський,
учасник бою під Крутами.

Сотник Яків Рябоскієв,
учасник бою під Крутами

Сотник Нивзифор Авраменко,
учасник бою під Крутами

Володимир Шульгин,
загинув у бою під Крутами

Хорунжий Сергій Сяткович,
учасник бою під Крутами

Іван Сорокевич,
загинув у бою під Крутами.

Сотник Семировум Модест
учасник бою під Крутами

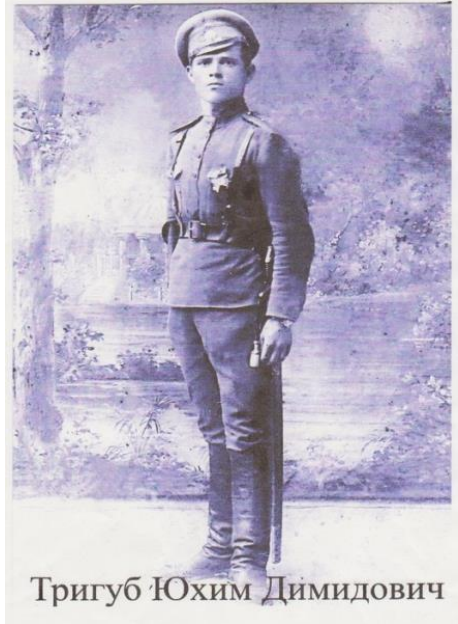
Микола Ганкевич,
загинув у бою під Крутами.

Іван Шарий,
учасник бою під Крутами.

Підполковник Микола Яшук,
учасник бою під Крутами

Тригуб Юхим Димидович

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф